עין משפט נר מצוה

פו א עוד ס"ע י"ד סי' קל סעיף ח:
[א עוד ס"ע י"ד סי' קכט סעיף ד]:
פו ב נ"ד מיי' פי"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה י סמג עשין קמח טוש"ע י"ד סימן קיד סעיף ח:

מתנה

רבינו חננאל

אבל אסתומות קפדי ומקשינן ופתומות מותרות והתנן השולח חמת של יין ביד כותי ושל מוריים ביד שובר כוכבים אם מכיר ישראל חותמו ופתחו מותר ואם לאו אסור מ"ם אסרינן להאי חמת דהוא ביד הכותי לאו משום דחיישינן דלמא נגע ביה עובד כוכבים ואע"ג דסתומה היא דהוא לא קפיד ואי אמרת דקפדי אסתומות אמאי אסורה ופריק ר' וירא כי קפדי במגע עובד כוכבים בפתומות בעיר דהא חזו ליה אבל בדרך לא חיישי ומקשינן והרי יין דהוא ח) השתא בעיר ושנינן בהיצונה פתומות עכשיו מותרות ואע"ג שבא בדרך בין הגיתות שנו כיון דכולי עלמא אולי ואתו מרתת למישרי הסתומות אמר השתא כ) מדרבו לי העוברים והשבים: איתמר מפני מה אסרו שכר של עובדי כוכבים ר' יצחק אמר משום חתנות רב נחמן אמר משום גילויא גילויא דמאי אילימא גילויא דנייתא פי' הכדות הגדולות שמגלין אותם שנים ושלשה ימים בשעה שרוכרכין אותם כדי שיצאו הרוחות שבהן אנן נמי מגלינן להו אלא גילויא דחביות אחרי שמסננין אותן מן השמרים אנן נמי מגלינן להו דלא ליפקעי חביות משום דחוסס ומוקשינן להו באתרא דמצלו מיא פי' נותנין בהם מים כדי שיצלו ואין בהן תפיסה ג' ימים ומקשינן אלא מעתה ישן נשתרי דאי הוו יהבי בהו מיא לא הוה מחיישן וכדרבי חנינא דאמר ישן מותר ושנינן נזרינן ישן אפו חדש' רב פפא מפקין ליה לבבא דחנותא ושתי ולא שתי בהדייהו משום חתנות רב אחא בייתו ליה לביתיה ושתי עביד הרחקה יתירה משום שמצא דשמצא אמר רב האי שיכרא דארמאי שרי מיהו חיישינ משום גילויא ואזיל מרורא דכשותא וקלי ליה לויהריה ודלקי מלקי ליה וחייא ברי הואיל והוא חולה לא ישתה ממנו: אמר שמואל כל השרצים יש בהם ארס של נחש סמית של שרצים מלקה פי' ארמאי זוקאני עובדי כוכבים שהן נפוחים כמובעלי הדרוקו. אמר רב יוסף

נושא מבנה

מפני מה אסרו שכר של עובדי כוכבים

אמאי אסרו חתנות בגלוי בגיה אלו יין

[נקמן לה. ע"ש]
* הסיר הטעמים: אך כאן בגמ' הסיבה שאם בגלוי. בתוק הקושיא אם יש בטל מקום להסיר אסור השכר אמשום גילוי

פב ב נקמנו מתנות אסורות

ג) נראה דל"ל ומכי יין דסות השתא בעיר ומיין בכרייתא קמייתא דסתומות מותרות ואע"ג שבא מתחלה בדרך.

ד) נראה דל"ל בשתא מתנו

הגהות הב"ח

(ה) גמ' משום חתנות מיהו רב אחאי: (כ) תוס' ד"ה כשולת וכו' אבל אם כשהוא לגם לא הכיר סתומה כמו שעשאו: (נ) ד"ה זתרוייהו וכו' כמו תורמוסא דשלקו עובדי כוכבים ודייסא דאע"ג דלא חזי לכום כשהוא מי אין בו משום כשולי עובדי כוכבים דס"ל כאידך ליסנא דרב דאמר*

השולח חביות של יין ביד כותי ולוי ומוריים ביד עובד כוכבים · מדקדק ר"ם דמשמע מדפלגינהו בתרי בבות ס"מ דוקא קתני יין ביד כותי אבל ביד עובד כוכבים לא סגי בחותם אחד ואתיא כרבנן וא"כ לוי ומוריים סגי בחותם אחד אף לרבנן ותימה א"כ תקשי לאיכא דאמרי דלעיל דא"ל אלעזר הכל משמע בחותם בתוך חותם דמשמע כל מילי בעינן חותם בתוך חותם וי"ל דהכל לא קאי אלא אאחר מילי דתבי"ם אבל חמפ"ג חילתיה מוריים פת וגבינה אמרי' לקמן דסגי בחותם אחד ורש"י פי' יין ביד כותי וכ"ם ביד עובד כוכבים לריך הכרת חותם ובהכרת חותם מיהא שרי כר"א משמע דאף לר"א לריך הכרת חותם בשולת בדרך מעיר לעיר ואף לדברי ר"ם שמעמיד הברייתא כרבנן מדרבנן נשמע לר"א לא אמרו רבנן ביין ומוריים דסגי בחותם א' דבעי הכרת חותם לר"א נמי ביין דסגי בחותם א' לרי' הכרת חותם וא"כיש ליזהר בשולת יין לחבירו ואינו הולך שם להכיר חותמו שלריך חותם בתוך חותם או אם שולח כתב להודיע איך חותמו ויודיע לעובד כוכבים שכך שלח לו מוטיל בחותם א' דעובד כוכבים כיון דידע מירתא ולא מזייף וה"ת פי' דלר"א דלא חייש לזיופא לא בעינן הכרת חותם ואפי' אינו הולך להכיר חותמו וגם אינו שולח בחיזה עניין הוא חותם מוחר ומייתי ראיה מדקאמר תלמודא לקמן פ"ב (דף סט:) והשתא דקיימא לן כר"א דלא חייש לזיופא אמאי לא מוקמינן חמרא ביד עובדי כוכבים כו' ובדיעבד יש לסמוך על פסק ר"ת וענין חתימת החבית פירש רבינו ברוך וזה לשונו נכון הדבר לסתום פי חבית בעבורת או בדבר אחר ולתת עור על הסתימה קבוע בסממרות ולכתוב לותיות חליין על העור וחליין על דופקי קרשי החבית שאסיגביה העובד כוכבים העור לא יוכל לכוין לישבו כבתחלה ולתת חשוק אחד שקורין צירקל"א סביב הפולים במקו' שמחוברי' דופקי החבית ולקבוע שם בסממרות מפני הגעורת התחובה שם סביב שלא יוציאם העובד כוכבים להוציא היין דרך שם ולתחבו אחרי כן אל מקומו הראשון וכל הברזות לחתוך ולקבוע עליהם עור בסממרות או לקבוע בסרים לכסות כל הפולים והברזות עכ"ל ושלח לחבירו כתב כדפרישים · כתב ר' יצחק בר יהודה לר"ם בתשובה כי בימיהם היו החביות של חרס וכאשר היתה פי החבית סתומה אז היה די כר"א אבל חביות שלנו אף לאחר חיתום פי החביות והברזות יכול העובד כוכבים לנעוץ סכין בין הגסרים ולהוציא יין ולפי תשובתו יש לאסור אפי' חתמו בענין שפי' יש מחמירים ומכסים כל דופני החבית בחשוקים וגם הפולים בגסרים ואז אין לחוש כלל ויש מקילין לשלוח בחותם אחד אף בלא הכרת חותם ולא הודעת כתב ומייתבים הברייתא דאם היה מכיר חותמו לא שילך להכירו אלא אם אף הכך ומצא והכיר חותמו מוחר גמור כי ודאי לא זייפו אבל אם (נ)לא הכיר כשהלך שם החותם כמו שעשאו יש לחוש שמא זייפו העובד כוכבים אבל אם לא הלך אחרי אשר חתמו והשרגאל מלאו חתום מוחר והמחמיר תבא עליו ברכה וכתב הר"ר משה מקולי בספרו כי אחרי שיש מקילין ויש מחמירין אין לנו ראיה ברורה לאסור ודין חביות ריקניות נפרש בסוף ע"ז (לקמן דף עד: ד"ה דבא) כשנגיע שם לא"ה: **מפני** מה אסרו שכר כו' · איסור שכר לא מליגו לא במשנה ולא בברייתא ושמא בימי האמוראים אסרוהו: **רב** נחמן אמר משום גילוי · וא"ת למ"ד משום גילוי מ"ע לא תני ליה במתניתין עם גביעות דטעמייהו נמי משום גילוי וי"ל דרב נחמן ליה לקמן (דף לה: ע"ב) בגביעות טעמא דגילוי אלא טעמא מפני שמעמידין בשרף ערלה וא"ת למ"ד משום גילוי בגביעות אי סבר הכא טעמא דגילוי וי"ל כיון דהכא ליכא למיחש היכא דלא מלגו מיא וה"ג דמשום ביה כשותא לא פסיקא ליה: **באתרא** דמלגו מיא · וא"ת למ"ד לעיל (דף ג.) אמנקריותא קפדי מאי איכא למימר וי"ל דבשכר לא קפדי כ"כ מפני שסופו להוציא כל גריעות שבו כשיהיה עשוי ותוסס כל גרסו ואם שוקע ישאר עם הסמרים שאינם נשתיה: **ותרוייהו** משום חתנות רב אחא עביד הרחקה יתירתא · ומ"מ שיהן לא היו שותין בבית העובד כוכבים וא"כ צריך ליזהר שלא לשתות שכר בבית העובד כוכבים דהא רב פפא ורב אחא שהיו בתרתי לא היו שותין. ומיהו המתחכסן בבית העובד כוכבים יכול להיות שמותר לשלוח בעיר לקנות שכר מן העובדי כוכבים דהוי כמו בביתו של ישראל ואף אם העובד כוכבים אכסנאי שלו ונתן לו משלו *(ושותה) משום איבה דלא אסרו משום חתנות אלא לקבוע שתיה בחנות או ברגילות לשתות בבית העובדי כוכבים אבל אקראי בעלמא שרי ובכלל דין שכר בין שכר של תמרים בין של תבואה ואין לאסור של תבואה משום בשולי עובדי כוכבים כמו (ג) סלקא ודייסא דאע"ג דלא חזי לכום כשהוא מי דס"ל כאידך ליסנא דרב דאמר* כל שאינו עולה על שלחן מלכים אין בו משום בשולי עובדי כוכבים ואשכחתא ר' יוחנן סבר לקמן פרק רבי שמעאל (דף נט.) כוותיה ובפרק החולץ (יבמות דף מו.) ועוד יש טעם אחר להתיר השכר דאין בו משום בישולי עובדי כוכבים דכי היכי דהתבואה בטלה לגבי המים לענין ברכת שהכל נהיה בדברו ה"ג היא בטלה לענין איסור בישול: **דאכלי** שקצים ורמשים חביל גופייהו · תימה דאמר פרק רבי עקיבא (שבת דף פו:) גבי שכבת זרע של ישראל במעי עובדת כוכבים ישראל דדייגי במלות חביל גופייהו טפי מעובדי כוכבים וי"ל דלענין להגלל מאדם אין מוטיל חבל דדייגי במלות כמו אבל דאכילת שקצים ורמשים שיש להם בתוך הגוף ומבטל אדם של נחש:

השולח חבית של יין ביד כותי, ושל ציר ושל מוריים ביד עובד כוכבים אם מכיר חותמו וסתמו מותר אם לאו אסור אמר רבי זירא לא קשיא באן בעיר באן בדרך, מתקיף לה רבי ירמיה מידי הנך דעיר לא בדרך אתו? אלא אמר רבי ירמיה [א] בין הגיתות שנינו כיון דכולי עלמא אפסי, מירתת אמר "השתא אי חזי לי מפסדו לי" אתמר מפני מה אסרו שכר של עובדי כוכבים: רמי בר חמא אמר רבי יצחק משום חתנות, רב נחמן אמר משום גילוי, אגילוי דמאי אילימא דנייתא אנן נמי מגלינן, ואלא דחביתא אנן נמי מגלינן? לא צריכא באתרא דמצלו מיא אלא מעתה ישן תשתרי דא"ר *ישן מותר אין מניחו ליישן, החמיץ מותר אין מניחו להחמיץ? גזירה ישן אטו חדש, רב פפא מפיקין ליה לאבבא דחנותא ושתי, רב אחאי מייתיו ליה לביתיה ושתי - ותרוייהו משום חתנות (ה) רב אחאי עביד הרחקה יתירתא. רב שמואל בר ביסנא איקלע למרגוואן אייתו ליה חמרא ולא אשתי, אייתו ליה שיכרא ולא אשתי, בשלמא חמרא משום שימצא, שיכרא משום מאי? משום שימצא דשימצא, אמר רב: האי שיכרא דארמאה שרי וחייא ברי לא נישתי מיניה, מ"ט נפשך אי שרי, לכולי עלמא שרי אי אסיר לכולי עלמא אסיר, אלא רב סבר משום גילויא ואזיל מרורא דכשותא וקלי ליה זיהריה ודלקי מלקי ליה טפי וחייא ברי הואיל ולקי לא נישתי מיניה. אמר שמואל כל השרצים יש להן ארס: של נחש סמית של שרצים אינו סמית אמר ליה שמואל לחייא בר רב: *בר אריא תא ואימא לך מילתא מעלייתא דהוה אמר רב אבוך - הכי אמר אבוך: "הני ארמאי זוקאני דהוו שתו גילויא ולא מתו *איידי דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו". אמר רב יוסף האי

חביות של יין ביד כותי וכו' מכסן בדרך מעיר לעיר ומעייל חמרא ומערב בי', אבל כותי לא תסיד לאחלופי · **ציר** מזיעה וזיבות של דגים כשכובשין אותן במלח כדאמרינן במועד קטן (דף יא.) ונעשה חזק כחומץ ומטבל בו · **מוריים** מערבין בו קרבי דגים כדאמרינן לקמן בפרקין (דף לד:) לגפים שומניה: **מליר תוחמו וסתמו** · אלא זייף סתימתו: **בעיר** · קפיד כותי דסבר השתא נגע עובד כוכבים בייני ולא זבני מיני: **לא בדרך אתו** · וליתוס שמא נגע בהן בבוחס בדרך: **בין הגיתות שנו** · הך דקתני סתומות מותרות: **דכ"ע אפקי** · מצויין בדרכים: **משום חתנות** · אלא ירגיל לעשות משתאות אצל עובד כוכבים ויתן עיניו בבתו: **דנייתא** · בעוד שהשכר בגיגים שהיא נעשית: **אגן נמי מגלינן** · דקיי"ל דשיכרא לא שתי חייא מיניה: **באתרא דמצלו מיא** · במקום שרגילין להשהות המים בכלי עד שיהו צלולים ומיים יש בהן משום גילוי: **ישן מותר** · כל דבר גילוי שהשהו אותו עד שנתיישן מותר דאין מניחו אדם של נחש ליישן אם היה בתוכו: **שהמין מותר** · יין מגתו שדש שנתגלה עד שלא החמיץ והחמיץ מותר בידוע שלא שתה בו נחש דאיתו שתה בו נחש לא היה מניחו להחמיץ: **לגרגוטן** · ישראל שהודין היו ולא היו מקפידין על יינם של עובדי כוכבים: **משום שימצא** · חשד יין נסך: **שימצא דשימצא** · גזרה שיכרא אמו חמרא: **משום גילויא** · ומיהו לכו"ע שרי שאינן חולין והאי זיהרא לא מלגי להו: **משום דאול מרורא דכשותא** · טעם מרירות של כשות וקלי ליה לזיהרא ואין בו כח להלקות אדם בריח: **ודלקי מלקי ליה** · אדם שהוא חולה קודם לכן ושותהו מזיקו ומכביד חליו: **מלקי** · מזיק: **זוקאני** · נפוחים: דורדיא

[ברכות יב. ע"ש בגליון] [מעתה נמי הל אזורין]

שבת פו: אדם לה:

[נ"ל שותה]

[נקמן נח.]

ג) נראה דל"ל וסכי ומיין בכרייתא קמייתא דסתומות מותרות ואע"ג שבא מתחלה בדרך.

ד) נראה דל"ל בשתא מתנו

הגהות הב"ח

(ה) גמ' משום חתנות מיהו רב אחאי: (כ) תוס' ד"ה כשולת וכו' אבל אם כשהוא לגם לא הכיר סתומה כמו שעשאו: (נ) ד"ה זתרוייהו וכו' כמו תורמוסא דשלקו עובדי כוכבים ודייסא דאע"ג דלא חזי לכום כשהוא מי אין בו משום כשולי עובדי כוכבים דס"ל כאידך ליסנא דרב: